

บทที่ 4

วิเคราะห์หลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของ ผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 301 (2) ได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาว่าข้อกล่าวหาที่มีมูลความผิดหรือไม่ และสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยกระบวนการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 297 วรรคสาม บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา 257 และมาตรา 258 ว่าด้วยการสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับโดยอนุโลม การสรรหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อเข้าสู่ตำแหน่งต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่ง ซึ่งคัดเลือกกันเองให้เหลือเพียงเจ็ดคน และผู้แทนพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคนเลือกกันเองให้เหลือห้าคนเป็นกรรมการ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการครอบงำหรือแทรกแซงการสรรหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. จากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ได้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความเป็นกลางและเป็นอิสระมีมาตรฐานเช่นเดียวกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

การพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดแนวทางไว้ในมาตรา 310 ว่า “ในการพิจารณาคดีให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณาและอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร” และมาตรา 332 (2) ได้กำหนดแนวทางในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า “วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งต้องเป็นระบบไต่สวน

ข้อเท็จจริงโดยยึดสำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสรุปไว้เป็นหลักและต้องยึดหลักในเรื่องการฟังความทุกฝ่ายและสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา" ในการอนุวรรตตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 5 วรรคแรก บัญญัติว่า "ในการพิจารณาคดีให้ศาลยึดรายงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาและอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร" การกำหนดวิธีพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเช่นนี้ เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 310 และมาตรา 332 (2) มีเจตนารมณ์ต้องการให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยอมรับสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้จากการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ดุจเสมือนเป็นกระบวนการไต่สวนของศาลเอง ดังนั้น กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงต้องมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา และสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกับการไต่สวนหรือการพิจารณาคดีของศาล เพื่อให้สำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความน่าเชื่อถือในการที่ศาลจะยึดเป็นหลักในการพิจารณาคดี

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาในระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา และสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาได้เท่าที่ควร อันจะเป็นข้อได้แย้งของผู้ถูกกล่าวหาต่อสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ในสำนวนไม่มีความน่าเชื่อถือ ดังจะกล่าวรายละเอียดต่อไป

4.1 หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การดำเนินคดีในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาบางประการ ดังนี้

1) สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเรื่องการค้า การจับ การควบคุมและการปล่อยชั่วคราว

1.1) การค้น

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการค้น ยึดหรืออายัดเอกสารหรือทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานอื่นใด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานอาจมีการกระทบต่อเสรีภาพของเจ้าของเคสสถานหรือผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 25 (2) จึงกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคสสถาน สถานที่ทำการหรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการเพื่อดำเนินการตรวจสอบ ค้น ยึดหรืออายัดเอกสาร ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานอื่นใด เพื่อประโยชน์ในการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และหากยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถดำเนินการตรวจค้นเคสสถาน สถานที่ทำการหรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จการใช้มาตรการค้นย่อมมีประโยชน์ต่อกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา โดยมีการคำนึงถึงการคุ้มครองเสรีภาพของเจ้าของเคสสถานหรือผู้ถูกกล่าวหาให้สอดคล้องกับหลักสากลของนานาอารยประเทศ คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 12 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 17 และยังบัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 238 โดยวางมาตรการควบคุมการใช้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการตรวจค้นที่รื้อฐานต้องมีหมายของศาล ซึ่งเป็นองค์การที่เป็นกลางทำหน้าที่เป็นผู้กลั่นกรอง โดยตรวจสอบพยานหลักฐานและเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องตรวจค้นที่รื้อฐาน ซึ่งเป็นกลไกในการคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคสสถานโดยปกติสุข ดังนั้น พยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจค้นโดยกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายย่อมเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือในการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

1.2) การจับ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 72 กำหนดให้กรณีผู้เสียหายหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ที่ได้รับร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่เกิดการกระทำความผิดดังกล่าว พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ได้รับคำร้องทุกข์กล่าวโทษมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อให้ออกหมายจับบุคคลดังกล่าวได้ หรือกรณีที่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 78 ซึ่งบัญญัติกรณีที่ให้พนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับบุคคลได้โดยไม่ต้องมีหมายจับของศาล

การจับเป็นการกระทบต่อเสรีภาพของผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหา จึงต้องมีการกำหนดให้องค์กรที่เป็นกลาง คือ ศาลเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบเหตุความจำเป็น ในการออกหมายจับเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหา ขั้นตอน การจับผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 72 เป็นอำนาจของพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่เกิดการกระทำความผิดที่จะยื่นคำร้องต่อศาลอาญา เพื่อให้ออกหมายจับและดำเนินการจับบุคคลดังกล่าว โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือผู้เสียหายไม่มีอำนาจจับ เนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นเจ้าพนักงานตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงมีผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจจับกุม ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องร้องทุกข์ต่อ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลอาญาให้ออกหมายจับซึ่งเป็น บทบัญญัติที่สอดคล้องกับหลักประกันการคุ้มครองเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาตาม ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ข้อ 9 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ พลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 9 (1) และยิ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 237 ดังนั้น ผู้ถูกกล่าวหาย่อมไม่อาจโต้แย้งในชั้น พิจารณาคดีของศาลได้ว่า พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้จากการจับกุมในชั้นกระบวนการไต่สวน ข้อเท็จจริงโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

1.3) การควบคุม

เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง รวมถึงตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แล้วต้องดำเนินการส่งตัวผู้ถูกจับ พร้อมทั้งบันทึกการจับมายังคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสี่สิบแปด ชั่วโมง เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อค้นหา

ความจริงว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาจริงหรือไม่ และคดีมีมูลความผิดหรือไม่ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจปล่อยตัวผู้ถูกจับไปโดยมีประกันหรือไม่มีประกันก็ได้ ในกรณีที่ไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมตัวผู้ถูกจับในระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้โอกาสผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสรวบรวมพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง แต่กรณีที่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องยื่นคำร้องต่อศาลอาญา เพื่อขอให้ศาลออกหมายขังผู้ถูกจับตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 สำหรับความผิดที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษนั้น เพื่อให้ศาลได้พิจารณาพยานหลักฐานและเหตุจำเป็นในการควบคุมตัวผู้ถูกจับในระยะเวลาที่เหมาะสมในการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการคุ้มครองเสรีภาพของผู้ถูกจับ ซึ่งการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 73 วรรคสอง ได้บัญญัติคุ้มครองเสรีภาพของผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาในการให้ศาลตรวจสอบการควบคุมตัวหรือคุมขังผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาเพียงเท่าที่จำเป็นในการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งบัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 237 วรรคแรก

1.4) การปล่อยชั่วคราว

ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในคดีอาญามีได้หมายความว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดเสมอไปและต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ฉะนั้น ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาจึงควรได้รับเสรีภาพในระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้มีโอกาสในการเตรียมพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 74 วรรคท้าย บัญญัติกำหนดเรื่องการปล่อยชั่วคราวให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือบุคคลที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายหรืออัยการสูงสุดแล้วแต่กรณีเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาในการปล่อยชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ต้องหา โดยนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106-119 มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การคุ้มครองเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในการได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้บัญญัติสอดคล้องกับกติกา

ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 9 (3) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 239 โดยเป็นการเคารพและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาถูกควบคุมเกินความจำเป็นในการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาจะถูกควบคุมตัวเฉพาะเพื่อทำการไต่สวนข้อเท็จจริงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น หากระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงถ้าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาอยู่ก็ไม่สมควรที่จะควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาไว้ โดยควรที่จะพิจารณาปล่อยชั่วคราวด้วยความรวดเร็ว ในการพิจารณาปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาที่มีพฤติการณ์ที่จะหลบหนีหรือไม่ จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือจะก่อเหตุอันตรายประการอื่นหรือมีเหตุจำเป็นอันเนื่องมาจากความร้ายแรงแห่งคดีตามที่กฎหมายกำหนด โดยต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาน่าจะได้กระทำความผิด หากไม่มีพฤติกรรมการดังกล่าวต้องให้มีการปล่อยชั่วคราวเพื่อเป็นการคุ้มครองเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาในระหว่างการดำเนินคดี และเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสในการเตรียมคดีพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง

2) สิทธิการได้รับแจ้งข้อกล่าวหา

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนประชุมพิจารณาแล้ว ถ้าเห็นว่ามีความพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนว่าข้อกล่าวหาเป็นมูล คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนต้องเรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบ และแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยในการแจ้งข้อกล่าวหาต้องทำเป็นบันทึกตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด โดยต้องระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ในการกระทำความผิดเพียงพอเท่าที่จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจข้อกล่าวหาได้ดี โดยในการแจ้งข้อกล่าวหา คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนต้องจัดทำบันทึกแจ้งข้อกล่าวหาเป็นสองฉบับ เพื่อมอบให้ผู้ถูกกล่าวหาหนึ่งฉบับ และเก็บไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงหนึ่งฉบับ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน สิทธิการได้รับแจ้งข้อกล่าวหาในกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 47 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 ข้อ 15 ได้บัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 237 วรรคหนึ่ง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 9 (2) และหลักการคุ้มครองสิทธิและ

เสรีภาพของนานาอารยประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์¹ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจแจ้งข้อกล่าวหาให้แก่ผู้ต้องหาทราบ และต้องบอกถึงสภาพของการกระทำความผิดที่ถูกล่าวหา และประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์² เช่น ประเทศเยอรมนีได้กำหนดสิทธิของผู้ถูกจับที่จะได้รับทราบข้อกล่าวหาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อนที่จะทำการสอบปากคำผู้ถูกจับ และการสอบสวนโดยผู้พิพากษา ก่อนจะถามคำให้การของผู้ต้องหาต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบว่าถูกล่าวหาในฐานะความผิดใด ซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่จะได้รับทราบข้อกล่าวหา ส่วนการสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวนในประเทศฝรั่งเศสนั้น การสอบถามคำให้การครั้งแรกจากผู้ต้องหานั้น ผู้พิพากษาสอบสวนต้องแจ้งการกระทำที่ถูกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบ

สิทธิการได้รับแจ้งข้อกล่าวหาของผู้ถูกจับหรือผู้ถูกล่าวหาที่มีความมุ่งหมายให้ผู้ถูกจับหรือผู้ถูกล่าวหาได้รู้ว่าเหตุใดจึงถูกจับ ดังนั้น นอกจากการแจ้งข้อหาและชี้ข้อฐานความผิดแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนจะต้องแจ้งพฤติการณ์อันเป็นเนื้อหาของความผิดที่กล่าวหา รวมทั้งสภาพของข้อหา เพื่อให้ผู้ถูกล่าวหาทราบว่าตนถูกล่าวหาว่ากระทำการอันเป็นความผิดในเรื่องใด และเมื่อผู้ถูกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้รับทราบข้อกล่าวหาอย่างชัดแจ้งแล้วย่อมมีโอกาสในการเตรียมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้ตั้งแต่นั้นในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง โดยการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือนำพยานบุคคลมาให้ปากคำประกอบการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน

3) สิทธิการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

กระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในคดีอาญาปกติทั่วไป พนักงานสอบสวนจะทำการรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่น เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ โดยทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักจะรวบรวมพยานหลักฐาน โดยเน้นในส่วนที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาโดยไม่แสวงหาข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้ถูกล่าวหาหรือผู้ต้องหาและไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกล่าวหาหรือผู้ต้องหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือแสดงพยานหลักฐานหรือนำพยานบุคคลมาให้ปากคำ

¹ รายละเอียดโปรดดูหน้า 109 และหน้า 111-112.

² รายละเอียดโปรดดูหน้า 118 และหน้า 126.

ประกอบการชี้แจงเพื่อแก้ข้อกล่าวหาในชั้นสอบสวนคดี เพื่อค้นหาความจริงซึ่งอาจถือได้ว่าพนักงานสอบสวนไม่มีความเป็นภาวะวิสัยในการสอบสวนคดี แต่กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน ได้มีการกำหนดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และแสดงพยานหลักฐานหรือนำพยานบุคคลมาให้ปากคำประกอบการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา โดยการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและรวมเข้าไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาตั้งแต่ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน ทั้งในส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหามาใช้ประกอบการพิจารณาว่าข้อกล่าวหาอันนั้นมีมูลความผิดหรือไม่ ซึ่งหากผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและแสดงพยานหลักฐานหรือนำพยานบุคคลมาให้ปากคำประกอบการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้อย่างชัดเจนตั้งแต่ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมมีมติว่าข้อกล่าวหาอันไม่มีมูลความผิด ข้อกล่าวหาอันยอมตกไปและผู้ถูกกล่าวหาสามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่อไปได้ ฉะนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 47 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 ข้อ 15 ประกอบข้อ 16 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาย่อมทำให้กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วนและการพิจารณาซึ่งมูลความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4) สิทธิที่จะไม่ถูกล่อลวง ชูเชื้อญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้ถ้อยคำ

การดำเนินกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิดคืออาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนจะต้องดำเนินการด้วยความโปร่งใส มีความเป็นภาวะวิสัย (objectivity) ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา เพื่อค้นหาความจริงในคดีและในการไต่สวนข้อเท็จจริงต้องไม่กระทำการล่อลวง ชูเชื้อญ หรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ถูกกล่าวหา มิฉะนั้นถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 48 วรรคสอง ได้ให้การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ถูกล่อลวงหรือขู่เข็ญหรือให้สัญญากับผู้ถูกกล่าวหา เพื่อจูงใจให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ถูกกล่าวหา ซึ่งบัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 243 วรรคสอง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 14 (3) (ข) และหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาของนานาอารยประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์³ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการสอบสวนตามหลักนิติธรรม คือ กระบวนการสอบสวนผู้ต้องหาต้องกระทำโดยปราศจากการบังคับ ข่มขู่ หลอกลวงให้สัญญาหรือกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ผู้ต้องหาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะให้การด้วยความสมัครใจ และประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์⁴ เช่น ประเทศเยอรมนีกำหนดว่าการสอบสวนผู้ต้องหาจะกระทำการต่าง ๆ ต่อร่างกายของผู้ต้องหาหรือบังคับ ขู่เข็ญ ล่อลวง ให้สัญญา เพื่อ จูงใจให้ผู้ต้องหาให้การมิได้ มิฉะนั้น คำให้การของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้

คำให้การหรือการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาที่ได้จากกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือ คณะอนุกรรมการไต่สวน ซึ่งเป็นคำให้การหรือถ้อยคำที่มีได้เกิดจากการล่อลวง ขู่เข็ญหรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาให้ถ้อยคำ ย่อมเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือในการที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะรับฟังถ้อยคำหรือคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกกล่าวหาจากรายงานหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยไม่ต้องดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมอีก เพราะคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานถูกต้องตามหลักนิติธรรม (Due Process) ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำเนินไปด้วยความถูกต้อง เทียบธรรม และรวดเร็วยิ่งขึ้น

³ รายละเอียดโปรดดู หน้า 109.

⁴ รายละเอียดโปรดดู หน้า 116.

5) สิทธิการมีทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจง
แก้ข้อกล่าวหา

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 47 วรรคสองและมาตรา 5 วรรคแรก ประกอบระเบียบคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน
พ.ศ. 2547 ข้อ 16 วรรคแรก กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิทนายความหรือบุคคล
ที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือให้ปากคำของตนได้เป็นการคุ้มครอง
สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการ
ไต่สวน โดยการให้ทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา
เพื่อเป็นหลักประกันว่ากระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดย
คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนกระทำด้วยความโปร่งใส ดำเนินการไต่สวน
ข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย เพื่อเป็นหลักประกันว่า
คำให้การหรือถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้มาปราศจากการข่มขู่ ล่อลวง หรือให้สัญญาและเป็นผล
ให้กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือ
คณะอนุกรรมการไต่สวนได้รับการยอมรับหรือมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เนื่องจากหลักประกันที่กฎหมาย
ให้มีทนายความ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ซึ่งบัญญัติ
สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรคสอง

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของ
คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนไม่ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือ
คณะอนุกรรมการไต่สวน ต้องแจ้งสิทธิดังกล่าวให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ดังนั้น ผู้ถูกกล่าวหาจึงต้อง
ทราบสิทธิและขอใช้สิทธิดังกล่าว ผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่ได้ขอใช้สิทธิการมีทนายความ หรือบุคคลที่ผู้ถูก
กล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือให้ปากคำของตนก็ถือว่าการไต่สวนข้อเท็จจริง
ดำเนินไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งแตกต่างจากกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิ
ทางการเมืองข้อ 14 (3) (ง) และหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา
ของนานาอารยประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์⁵ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศ
อังกฤษกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานควบคุมมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกกล่าวหา
หรือผู้ต้องหาทราบว่าสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว โดยผู้ถูกกล่าวหา
หรือผู้ต้องหาจะได้รับความช่วยเหลือจากทนายความในการต่อสู้คดีตั้งแต่ขั้นสอบสวนและประเทศที่ใช้

⁵ รายละเอียดโปรดดูหน้า 108-109 และหน้า 113-114.

ระบบกฎหมายซีวิลลอว์⁶ เช่นประเทศเยอรมนีกำหนดให้พนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาทราบว่าสิทธิในการมีทนายความ กรณีการสอบสวนโดยผู้พิพากษา ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความเข้าร่วมการสอบสวนได้เว้นแต่กรณีอาจขัดขวางต่อการสอบสวน ส่วนในประเทศฝรั่งเศส การถามคำให้การครั้งแรกจากผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา ผู้พิพากษาสอบสวน (ศาลไต่สวน) จะต้องแจ้งสิทธิการที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาจะมีทนายความเข้าร่วมฟังการสอบถามคำให้การและสิทธิในการปรึกษาทนายความก่อนการสอบถามคำให้การ หากผู้พิพากษาสอบสวน (ศาลไต่สวน) ไม่แจ้งสิทธิดังกล่าวแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา การสอบสวนย่อมเสียไปไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีและการสอบถามคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในครั้งต่อไป ผู้พิพากษาสอบสวน (ศาลไต่สวน) จะต้องแจ้งทนายความของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาให้ทราบล่วงหน้าทุกครั้ง เพื่อให้ทนายความของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหามีโอกาสมาฟังการสอบถามคำให้การได้และผู้พิพากษาสอบสวน (ศาลไต่สวน) จะสอบถามคำให้การผู้ต้องหาได้ต่อเมื่อมีทนายความของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาอยู่ด้วยเว้นแต่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาจะสละสิทธิดังกล่าวโดยชัดแจ้ง เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีข้อบกพร่องในการคุ้มครองสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาในการแจ้งสิทธิการมีทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและสิทธิในการปรึกษาทนายความก่อนการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาจะสามารถใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจว่าประสงค์จะให้มีทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หรือการให้ปากคำของตนหรือไม่ และสิทธิในการปรึกษาทนายความก่อนการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เพื่อที่จะปรึกษาแนวทางในการเตรียมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง หากผู้ถูกกล่าวหาไม่มีความประสงค์ในการมีทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา การถามปากคำผู้ถูกกล่าวหาในครั้งต่อไปควรกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนต้องแจ้งให้ทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจให้ทราบล่วงหน้าทุกครั้ง เพื่อให้ทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจมีโอกาสมาฟังการให้ปากคำหรือการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกกล่าวหาทุกครั้ง เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา มิให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.

⁶ รายละเอียดโปรดดูหน้า 116 และหน้า 126.

หรือคณะกรรมการไต่สวนดำเนินการล่อลวง ชูเชิญหรือให้สัญญาเพื่อจูงใจให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำในเรื่องที่ถูกกล่าวหาในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก่อนการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรคสองบัญญัติว่า “ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำของตนได้” แต่ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 ข้อ 16 วรรคแรก บัญญัติว่า “ในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาอาจแก้ข้อกล่าวหาโดยทำเป็นหนังสือหรือชี้แจงด้วยวาจาก็ได้ และผู้ถูกกล่าวหาสามารถนำทนายความหรือบุคคลที่ไว้วางใจเข้าฟังการชี้แจงหรือให้ปากคำของตนได้ ทั้งนี้ ทนายความหรือบุคคลที่ผู้ถูกกล่าวหาไว้วางใจดังกล่าว ต้องมิใช่พยานในเรื่องที่กล่าวหา” โดยระเบียบดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อมิให้พยานในเรื่องที่กล่าวหาได้รับทราบข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานบางอย่างที่พยานผู้นั้นอาจจะยังไม่ทราบหรือหากพยานได้ทราบข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานจากการที่เข้าร่วมฟังการชี้แจงหรือให้ปากคำของผู้ถูกกล่าวหาอาจมีผลให้พยานกลับคำให้การหรือให้การบิดเบือนจากความเป็นจริง แต่อย่างไรก็ตามการที่ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 ข้อ 16 วรรคแรกได้บัญญัติจำกัดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาให้นำพยานในเรื่องที่กล่าวหาเข้าฟังการชี้แจงหรือให้ปากคำของผู้ถูกกล่าวหาอาจเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 241 วรรคสอง ย่อมอาจมีผลให้ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 ข้อ 16 วรรคแรกเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 6

4.2 ข้อบกพร่องของกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การค้นหาความจริงในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาตามหลักนิติธรรม (Due Process) และสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา แต่กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิดยังมีข้อบกพร่องบางประการ ซึ่งมีผลกระทบต่อการค้นหาความจริงในคดีและกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา รวมถึงสิทธิในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา

อันจะเป็นข้อโต้แย้งของผู้ถูกกล่าวหาต่อสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าพยานหลักฐานต่าง ๆ ในสำนวนไม่มีความน่าเชื่อถือ ดังนี้

1) การแจ้งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 แม้จะมีการกำหนดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาไว้ แต่มิได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน ซึ่งดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานแทนคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องแจ้งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาให้ทราบก่อนการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือแสดงพยานหลักฐานหรือนำพยานบุคคลมาให้ปากคำเพื่อแก้ข้อกล่าวหา ดังนั้นเมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาไม่ทราบว่าตนมีสิทธิประการใดบ้าง ย่อมไม่อาจแสดงความประสงค์ในการใช้สิทธิซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา และไม่สอดคล้องกับหลักประกันสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์⁷ เช่น ประเทศเยอรมนีมีการกำหนดสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับในการได้รับแจ้งสิทธิต่าง ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนี อาทิเช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งสิทธิของผู้ถูกจับก่อนจะทำการสอบปากคำและส่งตัวไปยังผู้พิพากษา (StPO 128) หรือแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับว่า มีสิทธิในการมีทนายความก่อนที่จะสอบปากคำผู้ถูกจับ เป็นต้น และในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์⁸ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาได้สร้างบรรทัดฐานในคดี Miranda.V. Arizona เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาโดยหลักเกณฑ์มิแรนด้า (Miranda Rules) กำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาที่อยู่ภายใต้การควบคุมจนกว่าจะได้แจ้งสิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาอย่างชัดเจนว่า 1) ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา มีสิทธิที่จะนิ่งเฉยไม่ให้การ 2) ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา อาจเป็นพยานหลักฐานยืนยันผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในชั้นศาลได้ 3) ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา มีสิทธิ

⁷ รายละเอียดโปรดดูหน้า 115-116 และหน้า 126-127.

⁸ รายละเอียดโปรดดูหน้า 106-109.

ในการมีทนายความระหว่างการสอบสวน การแจ้งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาก่อนการถามปากคำหรือคำให้การในชั้นสอบสวนถือเป็นเรื่องสำคัญ การสอบสวนคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา หากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่แจ้งสิทธิต่าง ๆ ให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาทราบก่อนการสอบปากคำหรือถามคำให้การย่อมมีผลให้การดำเนินคดีนั้นเสียไปทั้งกระบวนการ เพราะเมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้รับแจ้งสิทธิต่าง ๆ แล้วผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาย่อมมีโอกาสในการใช้ดุลพินิจที่จะเลือกว่าตนจะใช้สิทธิเหล่านั้นหรือไม่ ซึ่งย่อมสมเจตนารมณ์ของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมิได้มีการกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาทราบก่อนการให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ย่อมกระทบต่อสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในการที่จะใช้ดุลพินิจในการใช้สิทธิตามกฎหมาย จึงถือได้ว่าเป็นข้อบกพร่องของกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช.

2) สิทธิที่จะไม่ให้การ

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการที่จะได้รับการเตือนว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหามีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองและมีได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า การใช้สิทธิที่จะไม่ให้การในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงจะมีผลต่อการพิจารณาชี้มูลความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างไร จึงถือได้ว่ากระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีข้อบกพร่องไม่คุ้มครองสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา และเมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาของนานาอารยประเทศแล้ว อาจมีผลทำให้รายงานหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีความสมบูรณ์เพียงพอที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องยึดเป็นหลักในการพิจารณาคดีตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 310 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 5 ประกอบมาตรา 25 วรรคสอง

สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาในการได้รับคำเตือนว่ามีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะถ้าผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบถึงสิทธิในการที่จะไม่ให้การ การที่ผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาจะกล่าวถ้อยคำปรักปรำตนเองก็คงไม่เกิดขึ้น โดยกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 14 (3) (ข) ได้คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะไม่ถูกบังคับให้ให้การปรักปรำตนเองหรือรับสารภาพผิด และประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์⁹ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องแจ้งสิทธิที่จะไม่ให้การแก่ผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาทราบ และเตือนให้ผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาทราบก่อนเริ่มถามคำถามว่าผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาจากการใช้มาตรการใด ๆ ที่จะเป็นการบังคับหรือบีบบังคับให้ผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาให้การรับสารภาพหรือตอบคำถามที่เป็นผลให้ต้องรับผิดทางอาญา มิฉะนั้น ถ้อยคำหรือคำให้การของผู้ถูกจับหรือผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีของศาลได้ และประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์¹⁰ เช่น ประเทศเยอรมนี ในการถามคำถามให้การโดยพนักงานอัยการหรือผู้พิพากษา ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาทราบว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ส่วนในประเทศฝรั่งเศสกรณีการสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน (ศาลไต่สวน) การสอบถามคำถามครั้งแรกผู้พิพากษาสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาว่าจะไม่ให้การใด ๆ ก็ได้ โดยการแจ้งสิทธิดังกล่าวต้องบันทึกไว้ในคำให้การ และหากผู้พิพากษาสอบสวนไม่แจ้งสิทธิดังกล่าวให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาทราบ ถือว่าการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 243 วรรคแรกได้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญาสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาของนานาอารยประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์

เนื่องจากกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวม

⁹ รายละเอียดโปรดดูหน้า 106-107 และหน้า 114.

¹⁰ รายละเอียดโปรดดูหน้า 116 และหน้า 126.

พยานหลักฐาน ทั้งส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา หากผู้ถูกกล่าวหาไม่ใช้สิทธิในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือให้การโต้แย้งพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งที่ได้มีการกำหนดให้สิทธิการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแล้ว ย่อมมีผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่อาจที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา การชี้มูลความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงอาจที่จะไม่เป็นคุณแก่ผู้ถูกกล่าวหาและการที่ผู้ถูกกล่าวหาใช้สิทธิในการที่จะไม่ให้การในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมทำให้สำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขาดข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา และในการชี้มูลความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมมีแนวโน้มที่จะพิจารณาว่า ข้อกล่าวหาที่มีมูลความผิดเนื่องจากว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขาดข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้ถูกกล่าวหา

การพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยยึดหลักการฟังความทุกฝ่ายและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา โดยศาลจะยึดสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดี หากผู้ถูกกล่าวหายังคงใช้สิทธิที่จะไม่การในชั้นพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลย่อมจะยึดสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดี ซึ่งหากกระบวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา แต่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ใช้สิทธิในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือนำพยานหลักฐานมาประกอบการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ศาลย่อมจะรับฟังพยานหลักฐานในสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดีได้ แต่ศาลอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ตามที่เห็นสมควรเพื่อการค้นหาความจริงในคดี หากผู้ถูกกล่าวหาใช้สิทธิให้การโต้แย้งข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในชั้นพิจารณาคดีของศาลว่าข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่น่าเชื่อถือ ผู้ถูกกล่าวหาย่อมจะต้องนำพยานหลักฐานมาเสนอต่อศาลเพื่อแสดงให้ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีข้อบกพร่องประการใด

การที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ใช้สิทธิให้การหรือนำพยานหลักฐานมาประกอบการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจเป็นเพราะผู้ถูกกล่าวหาไม่ทศนคติว่าในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้มีความสำคัญ โดยเปรียบเสมือนเป็นกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ดังนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงข้อเสียของการไม่ให้การ หรือไม่นำพยานหลักฐานมา

ประกอบกรรมาธิการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์ต้องการให้กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดูเสมือนเป็นกระบวนการไต่สวนของศาลเอง เพื่อที่จะให้การพิจารณาคดีในชั้นศาลดำเนินไปด้วยความรวดเร็วไม่ต้องทำการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีก และหากกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาอย่างครบถ้วนแล้วแต่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ให้การในชั้นไต่สวน แต่ให้การในชั้นพิจารณาคดีของศาลผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยยอมไม่อาจโต้แย้งว่าข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐาน

3) สิทธิที่จะขอให้เปิดเผยข้อเท็จจริงก่อนการพิจารณาคดี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงในคดีว่าข้อกล่าวหาที่มีมูลความผิดหรือไม่ เสมือนกับองค์คณะไต่สวนข้อเท็จจริง (ศาลไต่สวน) ของประเทศฝรั่งเศส แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนยังมีข้อบกพร่องในส่วนของการเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาก่อนการพิจารณาคดี อันมีผลกระทบต่อสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากผู้ถูกกล่าวหาไม่สามารถล่วงรู้ได้ว่าพยานหลักฐานที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนจะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาว่าข้อกล่าวหาที่มีมูลความผิดหรือไม่นั้นมีประการใด และมีความถูกต้องแท้จริงเพียงใด การเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่ามีพยานหลักฐานใดบ้าง ย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้ถูกกล่าวหาในการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน และได้มีโอกาสในการเตรียมพยานหลักฐานประกอบกรรมาธิการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและพิสูจนหักล้างพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนได้ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนที่พึงกระทำ เพื่อให้กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนในการค้นหาความจริงได้ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานสมบูรณ์ที่สุดตรงกับความจริงมากที่สุด จึงจำเป็นต้องไต่สวนข้อเท็จจริง และรวบรวม

พยานหลักฐานทั้งในส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา เพื่อลดโอกาสของความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นจากการปกปิดซ่อนเร้นหรือสร้างพยานหลักฐานเท็จให้ได้มากที่สุด ซึ่งกระบวนการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในคดีอาญาก่อนการพิจารณาคดีจะช่วยให้การค้นหาความจริงในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา เพราะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสตรวจดูข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนจะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาว่าข้อกล่าวหาอันนั้นมีมูลความผิดหรือไม่ เพื่อผู้ถูกกล่าวหาสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน และโต้แย้งความถูกต้องของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน ในจำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสามารถนำข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานดังกล่าวไปใช้ในการเตรียมคดี เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง ดังเช่นกรณีของประเทศฝรั่งเศส การไต่สวนข้อเท็จจริงในชั้นก่อนการพิจารณาคดีกำหนดให้องค์คณะไต่สวนข้อเท็จจริง (ศาลไต่สวน) ต้องแจ้งให้ทนายความของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาทราบว่ามีสิทธิขอตรวจดูสำนวนการสอบสวนทั้งหมดอย่างน้อยยี่สิบสี่ชั่วโมงก่อนเริ่มการสอบถามคำให้การจากผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับการไต่สวนข้อเท็จจริงด้วยความเป็นธรรม (Fair Inquisitorial) โดยผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสตรวจดูข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนขององค์คณะไต่สวนข้อเท็จจริง (ศาลไต่สวน) ว่าถูกต้องหรือไม่ เสมือนเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของพยานหลักฐานโดยผู้ถูกกล่าวหา เพื่อสนับสนุนให้มีการนำพยานหลักฐานที่สมบูรณ์ที่สุดมาแสดงต่อองค์คณะไต่สวนข้อเท็จจริง (ศาลไต่สวน)

การไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนต้องคำนึงถึงสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 332 (2) ตอนท้าย โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหาและชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และแสดงพยานหลักฐานหรือนำพยานบุคคลมาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน ดังนั้น จึงควรนำหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดีของประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์¹¹ และประเทศ

¹¹ รายละเอียดโปรดดูหน้า 81-83.

สหรัฐอเมริกา¹² มาปรับใช้ โดยกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือทนายความของผู้ถูกกล่าวหาทราบว่ามีสิทธิขอทราบข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานโดยเฉพาะเจาะจงในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงก่อนการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือก่อนเริ่มถามปากคำ และถ้าปรากฏว่าข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ผู้ถูกกล่าวหาขอทราบนั้นเป็นข้อสำคัญในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา หรือมีเหตุผลสำคัญในคำร้องขอยอมมีเหตุผลสมควรที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมีหน้าที่ต้องให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือทนายความของผู้ถูกกล่าวหาได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ขอทราบนั้น ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน ใจเปิดข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานใดที่เป็นคุณต่อผู้ถูกกล่าวหา โดยที่ผู้ถูกกล่าวหาได้มีคำร้องขอให้เปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน โดยเฉพาะเจาะจง ย่อมถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการไต่สวนข้อเท็จจริงด้วยความเป็นธรรม (Fair inquisitorial) และสิทธิการต่อสู้คดีในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง

กรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน มีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบแม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะมีคำร้องขอโดยเฉพาะเจาะจงได้แก่ ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ดังนั้น หากข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานใดที่นำมาพิจารณาประกอบกับพยานหลักฐานทั้งปวงในคดีแล้วทำให้เกิดข้อสงสัยได้ตามสมควรว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิด ถือได้ว่าข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานนั้นมีความสำคัญถึงขนาดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมีหน้าที่ต้องเปิดเผยให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบ แม้ผู้ถูกกล่าวหาจะมีคำร้องขอโดยเฉพาะเจาะจงให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนเปิดเผยก็ตาม รวมทั้งข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่อาจทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไปได้ แม้เป็นเพียงพยานหลักฐานที่อาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่เกิดเหตุบรรเทาโทษหรือลดโทษ ก็ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมีหน้าที่ต้องเปิดเผยให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบก่อนเริ่มดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงหรือการถามปากคำผู้ถูกกล่าวหา เพื่อเปิดโอกาสให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบว่าข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนจะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาว่าข้อกล่าวหาได้มีมูลความผิดหรือไม่นั้น ประกอบด้วยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานใดบ้าง

¹² รายละเอียดโปรดดูหน้า 74-79.

และผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานนั้น อีกทั้งผู้ถูกกล่าวหาสามารถโต้แย้งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนได้ว่า ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงอย่างไร โดยถือว่าเป็นการให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาได้มีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงและเพื่อให้กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา เนื่องจากการไต่สวนข้อเท็จจริงคืออาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน ควรจะมุ่งในการที่ทุกฝ่ายร่วมกันค้นหาความจริง เพราะเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือ การค้นหาความจริงโดยไม่ปกปิดข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานแต่อย่างใด เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาสามารถตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในรายงานหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าถูกต้องหรือไม่ และมีโอกาสในการเตรียมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง

แม้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนจะมีการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งในส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิดของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งถือได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนมีความเป็นภาวะวิสัย (objectivity) แต่ปรากฏว่าในส่วนของการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดี พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ.2547 มิได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบก่อนเริ่มถามปากคำหรือชี้แจงแก่ข้อกล่าวหา แม้พยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงนั้นจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหามิได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา และแม้ผู้ถูกกล่าวหาจะร้องขอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนให้เปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานใดโดยเฉพาะเจาะจง คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนก็จะใช้ดุลพินิจพิจารณาถึงเหตุผลความจำเป็นแล้วแต่กรณีไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 มาตรา 120 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดเปิดเผยข้อความ ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ได้ มาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยมิได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. และมีใช่เป็นการกระทำตามหน้าที่ราชการหรือเพื่อประโยชน์

แก่การตรวจสอบหรือไต่สวนข้อเท็จจริงหรือเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะต้องระวางโทษ...”

หากคดียังอยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐาน คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนจะใช้ดุลพินิจไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาทราบตามคำร้องขอ เพราะเกรงว่าการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงอาจมีผลก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของพยานบุคคลผู้ให้ข้อมูลต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน มีผลให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีโอกาสในการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนว่ามีความถูกต้องแท้จริงหรือไม่ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการพิจารณาว่าข้อกล่าวหาเป็นมูลความผิดหรือไม่

ส่วนข้อวิตกกังวลว่าการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงก่อนการพิจารณาคดีอาจมีผลต่อพยานหลักฐาน เพราะผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจมีการใช้อำนาจในตำแหน่งข่มขู่ทำร้ายพยานบุคคล แต่ข้อวิตกกังวลดังกล่าวไม่ควรที่จะนำมาเป็นมูลเหตุปฏิเสธการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดี ในด้านที่จะเป็นประโยชน์แก่การไต่สวนข้อเท็จจริงยิ่งกว่า เพราะการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่อาจมีผลต่อความปลอดภัยในชีวิตร่างกายของพยานบุคคลนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนอาจใช้ดุลพินิจปกปิดชื่อพยานบุคคลหรือสิ่งอื่นใดอันจะบ่งให้รู้ถึงตัวพยานบุคคลผู้นั้น โดยยังคงเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานส่วนอื่นอันเป็นประโยชน์ในการค้นหาความจริงในคดี โดยผู้ถูกกล่าวหามีส่วนร่วมในการค้นหาความจริง โดยการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานซึ่งอยู่ในสำนวนหรือรายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวน และผู้ถูกกล่าวหาสามารถนำข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานดังกล่าวไปใช้ในการเตรียมคดีพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงและผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสโต้แย้งความถูกต้องแท้จริงของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในสำนวนหรือรายงานการไต่สวนข้อเท็จจริง เพื่อให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนได้พิจารณาว่าข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานนั้นมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพื่อพิจารณามูลความผิดตามข้อกล่าวหาได้

อย่างถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันเป็นหลักประกันสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาในการที่จะได้รับการไต่สวนข้อเท็จจริงด้วยความเป็นธรรมและมีผลให้รายงานหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความสมบูรณ์และถูกต้องมีมาตรฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะยึดเป็นหลักในการพิจารณาคดี

กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช.¹³ อาจจะต้องตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนเพื่อดำเนินการแทนก็ได้ และทางปฏิบัติคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน เพื่อทำหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิด และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 45 ได้กำหนดให้การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนประกอบด้วยกรรมการหนึ่งคน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ทรงคุณวุฒิตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับฐานะและระดับของตำแหน่งและการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร ดังนั้น เพื่อให้การไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะอนุกรรมการไต่สวนดำเนินไปด้วยความละเอียดรอบคอบในการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งเป็นผู้ที่ให้คุณและให้โทษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลทั่วไปได้มากกว่าผู้ถูกกล่าวหาซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การกำหนดให้คณะอนุกรรมการไต่สวนประกอบด้วยกรรมการ ป.ป.ช. เพียงหนึ่งคน จึงถือได้ว่าเป็นข้อบกพร่องของกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพราะการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของระดับตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและพฤติการณ์แวดล้อมกรณีอื่น การที่กำหนดให้กรรมการ ป.ป.ช. เข้ามีส่วนร่วมในการเป็นคณะอนุกรรมการไต่สวนเพียงหนึ่งคน ทำให้ขาดความละเอียดรอบคอบในการกำหนดแนวทางการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในการพิจารณามูลความผิดของผู้ถูกกล่าวหา

การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะอนุกรรมการไต่สวนมีการมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการแทนและเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ข้อเท็จจริงหรือ

¹³ รายละเอียดโปรดดูหน้า 136-158.

พยานหลักฐานใด จากการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก็จะนำเสนอต่อ คณะอนุกรรมการไต่สวน เพื่อประกอบการพิจารณาซึ่งมูลความผิดโดยกรรมการ ป.ป.ช. ในคณะอนุกรรมการไต่สวนมิได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือรวบรวมพยานหลักฐานด้วยตนเอง จึงถือได้ว่าเป็นข้อบกพร่องของกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ของคณะอนุกรรมการไต่สวน

เมื่อคณะอนุกรรมการไต่สวนมิได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและ รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวง ตามที่มีการกล่าวหาและที่ผู้ถูกกล่าวหามานำมาใช้อ้างหรือชี้แจง แก่ข้อกล่าวหาที่เพียงพอแล้ว ต้องจัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ทั้งปวงแล้วมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันเป็นมูลความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ โดยการ ทำมติของคณะอนุกรรมการไต่สวนจะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการแทน โดย อนุกรรมการไต่สวนแต่ละคนมิได้ทำความเข้าใจในการวินิจฉัยซึ่งมูลความผิดและแถลงด้วยวาจาต่อ ที่ประชุมก่อนแล้วจึงลงมติวินิจฉัยว่าข้อกล่าวหามีมูลความผิดหรือไม่ อันจะมีผลให้มติหรือ ความเห็นของคณะอนุกรรมการไต่สวนที่เสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือ น้อย เพราะคณะอนุกรรมการไต่สวนมิได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ด้วยตนเอง รวมทั้งมิได้ทำความเข้าใจในการลงมติวินิจฉัยซึ่งมูลความผิดด้วยตนเอง

การมีมติวินิจฉัยข้อกล่าวหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องจัดให้ มีการประชุมเพื่อพิจารณาลำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงจากคณะอนุกรรมการไต่สวน โดย คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะพิจารณาข้อกล่าวหาจากสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติวินิจฉัย ว่าข้อกล่าวหามีมูลความผิดหรือไม่ ซึ่งมติวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมีประเด็นให้ ผู้ถูกกล่าวหาโต้แย้งได้ว่าการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะอนุกรรมการ ไต่สวนไม่มีความน่าเชื่อถือ เพราะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวม พยานหลักฐานด้วยตนเอง เนื่องจากกรรมการ ป.ป.ช. ที่เป็นคณะอนุกรรมการไต่สวนมีเพียงหนึ่ง คนและการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการไต่สวนก็มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเองแล้วเสนอต่อคณะอนุกรรมการ ไต่สวนเพื่อพิจารณาว่าข้อกล่าวหามีมูลความผิดหรือไม่ และเมื่อมีมติวินิจฉัยแล้วคณะอนุกรรมการ ไต่สวนก็จะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการทำมติวินิจฉัยแทน โดยคณะอนุกรรมการ ไต่สวนแต่ละคนมิได้มีความเห็นในการวินิจฉัยซึ่งมูลความผิดก่อนการลงมติวินิจฉัยว่าข้อกล่าวหามีมูล ความผิดหรือไม่ อันเป็นข้อบกพร่องของมติวินิจฉัยซึ่งมูลความผิดของคณะอนุกรรมการไต่สวน เพราะ

เพราะขาดการทำความเข้าใจในการวินิจฉัยข้อมูลความผิดของอนุกรรมการไต่สวนแต่ละคนก่อนการลงมติวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการไต่สวนตามหลักการเปิดเผยและตรวจสอบได้

4.3 วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ 1/2545 (คดี นายจิรายุ จรัสเสถียร และ นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี) และ ที่ 2/2546 (คดี นายรักเกียรติ สุขธนะ)

จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ 1/2545 (คดี นายจิรายุ จรัสเสถียร และ นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี) มีประเด็นที่น่าสนใจในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) คำให้การพยานบุคคลในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความน่าเชื่อถือหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ 1/2545 กรณีอัยการสูงสุดยื่นฟ้อง นายจิรายุ จรัสเสถียร และ นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี เป็นจำเลยร่วมในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา โดยศาลได้พิพากษาจำคุก นายจิรายุ จรัสเสถียร เป็นเวลา 6 ปี แต่ยกฟ้อง นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี เพราะพยานฝ่ายโจทก์ คือ นายเจริญ บุญชัย นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี เบิกความต่อศาลว่าบุคคลที่มาเรียกร้อยเงินจากตนมิใช่ นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี ซึ่งคำเบิกความดังกล่าวขัดแย้งแตกต่างจากคำให้การที่ นายเจริญ บุญชัย เคยให้การไว้ต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. พนักงานสอบสวนและคณะอนุกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบกับเมื่อ นายเจริญ บุญชัย มาเบิกความในการไต่สวนของศาลยืนยันว่าชายที่มาพบและเรียกร้อยเงินไม่ใช่ นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี และอธิบายว่าเมื่อพนักงานสอบสวนนำภาพถ่ายของ นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี มาให้ดูว่าเป็นชายที่ไปพบหรือไม่ นายเจริญ บุญชัย ได้ตอบว่าคล้ายแต่พนักงานสอบสวนพิมพ์ข้อความเองว่าใช่ชายที่มาพบ คำให้การที่พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ไม่ถูกต้อง แต่ นายเจริญ บุญชัย ลงชื่อไปเพื่อให้จับ ๆ กันไป ทั้งหนังสือร้องเรียนกล่าวหา นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เจ้าหน้าที่ทำเองทั้งหมด นายเจริญ บุญชัย ยอมลงชื่อเพราะคิดว่าไม่มีใครได้ใครเสียเรื่องจะได้จับกันไป ซึ่งเป็นความเข้าใจของนายเจริญ บุญชัย ในขณะนั้น นอกจากนี้ ยังมีวีดิทัศน์บันทึกเหตุการณ์ซึ่ง นายเจริญ บุญชัย ยืนยันว่าชายที่มาพบและเรียกร้อยเงินมิใช่ นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี จึงยินยอมให้มีการบันทึกวีดิทัศน์เป็นหลักฐานถึง 2 ครั้ง ทั้งที่บ้านของ นายเจริญ บุญชัย และวัดธรรมบุชา อำเภอมะเอนกบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อหน้าพระเทพวรจารย์ ซึ่งเป็นพระภิกษุชั้นผู้ใหญ่

ศาลเห็นว่า นายเจริญ บุญชัย ย่อมมีความรู้สึกสำนึกผิดชอบ หากเห็นว่าบุคคลที่มาเรียกร่องเงิน เป็น นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี จริงก็คงจะไม่ให้การปกป้องผู้กระทำความผิด และ นายเจริญ บุญชัย ย่อมรู้ดีว่าการเบิกความเท็จต่อศาลเป็นความผิดอาญา ซึ่งมีโทษถึงจำคุก นายเจริญ บุญชัย เบิกความต่อหน้าศาลด้วยความสมัครใจ มิได้ถูกข่มขู่ บังคับหรือจูงใจ คำเบิกความของ นายเจริญ บุญชัย ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงมีน้ำหนักให้รับฟังได้ยิ่ง กว่าคำให้การต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ป. พนักงานสอบสวนหรือคณะอนุกรรมการไต่สวน ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

พยานฝ่ายโจทก์อีกคนหนึ่ง คือ นายฉัตรชัย เลื่อนเชย เกดัสกร 8 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเดินทางไปกับ นายเจริญ บุญชัย ด้วยเบิกความ ต่อศาลว่าชายที่มาพบ นายเจริญ บุญชัย ที่โรงแรม เจ.บี. หาดใหญ่ นั้นอยู่ห่างจาก นายฉัตรชัย เลื่อนเชย ประมาณ 10 เมตร เป็นที่มืด จำไม่ได้ว่าใช่ นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี หรือไม่ และปรากฏ ตามคำให้การในชั้นคณะกรรมการ ป.ป.ป. นายฉัตรชัย เลื่อนเชย จำชายคน ที่มาพบและพูดกับ นายเจริญ บุญชัย ไม่ได้และเมื่อต่อมาพนักงานสอบสวนนำภาพถ่ายการไปตรวจราชการของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและคณะจำนวน 3 ภาพ มาให้ นายฉัตรชัย เลื่อนเชย ดู นายฉัตรชัย เลื่อนเชย ก็ระบุเพียงว่าชายที่อยู่ในภาพถ่ายซึ่งสวมชุดซาฟารีสีฟ้าสวมแว่นตา ศรีษะเถิก ซึ่งหมายถึง นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี นั้นคล้ายกับชายที่มาพบ นายเจริญ บุญชัย คำให้การของ นายฉัตรชัย เลื่อนเชย ตั้งแต่ต้นมาจึงมิได้ยืนยันว่าชายที่มาพบและพูดเรียกร่องเงินจาก นายเจริญ บุญชัย คือ นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี

นอกจากนี้ ในสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปรากฏ ตามคำให้การของ นายบรรลุ ศิริพานิช ซึ่งเป็นประธานกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงที่กระทรวง สาธารณสุขแต่งตั้งขึ้น ระบุว่า มีนักการเมือง 2 คน ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงสาธารณสุข และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่อง การทุจริตจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ ผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ป. กรณีการทุจริตจัดซื้อ ยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุขกรณีข้าราชการการเมืองที่เสนอต่อนายกรัฐมนตรีก็ระบุ ว่านักการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ คือ นายจिरายู จรัสเสถียร โดยไม่ได้ระบุว่า นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี ร่วมกระทำความผิดกับ นายจिरายู จรัสเสถียร แต่อย่างใด

เมื่อศาลให้ นายเจริญ บุญชัย พยานฝ่ายโจทก์ชี้ตัว นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี ในห้องพิจารณา นายเจริญ บุญชัย ก็ยืนยันว่าไม่ใช่บุคคลที่ นายเจริญ บุญชัย พบที่โรงแรม

เจ.บี.หาดใหญ่ และตามคำให้การของ นายวิเชียร แก่นพลอย นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสงขลา พยานฝ่ายโจทก์ที่ได้ให้การไว้ต่อพนักงานสอบสวนว่า หลังจากการตรวจราชการของ นายรักเกียรติ สุขชนะ และคณะแล้ว 2 วัน ถึง 3 วัน นายวิเชียร แก่นพลอย ได้โทรศัพท์พูดคุยกับ นายยุทธนา ศิลปรัสมิ์ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช พยานฝ่ายโจทก์ และนายเจริญ บุญชัยโดยทั้งนายยุทธนา ศิลปรัสมิ์ และนายเจริญ บุญชัย บอกว่าถูกเรียกตัวมาพบ และนายจิรายุ จรัสเสถียร ได้พูดคุยกับ นายยุทธนา ศิลปรัสมิ์ และนายเจริญ บุญชัย ได้ช่วยซื้อยาจากบริษัทพรรคพวกทำนองเดียวกันกับที่พูดคุยกับ นายวิเชียร แก่นพลอย และตามคำให้การของ นางอุทุมพร กำภู ณ อยุธยา ผู้ช่วยนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี พยานฝ่ายโจทก์ก็ยืนยันว่า ในระหว่างรวบรวมเงินจากโรงพยาบาลชุมชนอยู่นั้น นายเจริญ บุญชัย ได้ให้ดูนามบัตรของ นายจิรายุ จรัสเสถียร และหมายเลขโทรศัพท์เพื่อให้ติดต่อ โดย นางอุทุมพร กำภู ณ อยุธยา ได้จดหมายเลขโทรศัพท์จากนามบัตรดังกล่าว และเคยให้ นางสาวสุวดี แสงช้า พยาบาลวิชาชีพ 7 ทำหน้าที่เลขานุการของ นางอุทุมพร กำภู ณ อยุธยา โทรศัพท์ไปติดต่อ นายจิรายุ จรัสเสถียร เกี่ยวกับเงินที่รวบรวมมาให้ว่าจะให้ทำอย่างไร และ นางสาวสุวดี แสงช้า พยานฝ่ายโจทก์ ได้ให้การสอดคล้องกันว่า ได้พยายามโทรศัพท์ติดต่อกับ นายจิรายุ จรัสเสถียร จริง พยานหลักฐานดังกล่าวมิได้มีข้อเท็จจริงเชื่อมโยงชี้ชัดถึงการกระทำความผิดของ นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี องค์คณะผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียง 7 ต่อ 2 ว่า พยานหลักฐานที่ไต่สวนมารับฟังไม่ได้ว่า นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี กระทำความผิดตามที่ฟ้อง จึงพิพากษาว่า นายจิรายุ จรัสเสถียร มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148 ให้ลงโทษจำคุก 6 ปี ยกฟ้องโจทก์สำหรับ นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี

เหตุผลสำคัญในการยกฟ้องโจทก์สำหรับ นายณรงค์ศักดิ์ เสงไชยศรี เพราะศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พิเคราะห์แล้วเห็นว่าถ้อยคำของ นายเจริญ บุญชัย พยานบุคคลฝ่ายโจทก์ที่ได้ให้การไว้ต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ป. พนักงานสอบสวนและคณะอนุกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขัดแย้งแตกต่างจากคำเบิกความที่พยานได้เบิกความต่อศาล แม้ศาลได้วินิจฉัยตามข้อโต้แย้งของจำเลยประการหนึ่งว่าวิธีการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการไต่สวน โดยเรียกพยานซึ่งเคยให้การไว้ต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ป. และพนักงานสอบสวนมาตรวจดูคำให้การเดิมที่เคยให้การไว้แล้วให้พยานรับรองคำให้การเดิม โดยถือว่าคำให้การพยานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำให้การพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงนั้น เป็นการไต่สวนข้อเท็จจริงที่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เพราะแม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มิได้ให้นิยามคำว่า

“การไต่สวนข้อเท็จจริง” ไว้ แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 26 และมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว แล้วจะเห็นได้ว่าการไต่สวนข้อเท็จจริง คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวม พยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้อง ลงโทษ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 26 (1) นั่นเอง ส่วนการดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและ รวบรวมพยานหลักฐาน หรือการไต่สวนข้อเท็จจริงนั้น บัญญัติไว้ในหมวด 4 ตั้งแต่มาตรา 43 ถึงมาตรา 57 โดยมาตรา 47 และมาตรา 48 บัญญัติว่า ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และกำหนดระยะเวลาตามสมควรที่ผู้ถูกกล่าวหาจะมาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแสดงพยานหลักฐาน หรือนำพยานบุคคลมาให้ปากคำประกอบการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา การไต่สวนของคณะกรรมการ ไต่สวนต้องมีอนุกรรมการไต่สวนอย่างน้อยสองคนร่วมดำเนินการ ในจำนวนนั้นจะต้องเป็น อนุกรรมการไต่สวนที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่อย่างน้อยหนึ่งคน แต่ถ้าเป็นการรับฟังคำชี้แจงหรือ การถามปากคำบุคคลตามมาตรา 58 จะต้องมีอนุกรรมการไต่สวนที่เป็นกรรมการเข้าร่วม ดำเนินการด้วย และห้ามมิให้อนุกรรมการไต่สวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือ ชูเชิญ หรือให้สัญญากับผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานเพื่อจูงใจให้เขาให้ถ้อยคำอย่างใด ๆ ในเรื่อง ที่ กล่าวหา นั้น

เมื่อไม่ปรากฏว่าการดำเนินการของคณะกรรมการไต่สวนเป็นการ ผ่าฝืนต่อมาตรา 47 และมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 การไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการไต่สวนจึงชอบ ด้วยกฎหมาย ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วย การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการไต่สวน พ.ศ. 2547 ข้อ 10 วรรคสอง บัญญัติว่า “กรณีมีการ ไต่สวนข้อเท็จจริงเบื้องต้น การสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา การสอบสวนหรือการไต่สวนตามกฎหมายหรือระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการ บริหารบุคคลหรือการสอบสวนหรือการไต่สวนตามกฎหมายอื่น แล้วแต่กรณี ให้ถือว่าการสอบสวน หรือไต่สวนดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการไต่สวนตาม ระเบียบนี้” โดยถือว่าการสอบสวนของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ป. และพนักงานสอบสวนเป็นส่วน หนึ่งของการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการไต่สวน การที่คณะกรรมการไต่สวนได้ ไต่สวนพยานที่เคยให้การไว้ต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ป. และพนักงานสอบสวน โดยการอ่าน คำให้การที่พยานเคยให้การไว้ให้พยานฟังหรือให้พยานอ่านคำให้การดังกล่าว แล้วให้พยานรับรอง

คำให้การเดิมและบันทึกคำรับรองไว้ย่อมถือได้ว่าพยานได้ให้การถึงข้อเท็จจริงตามคำให้การดังกล่าวต่อคณะอนุกรรมการไต่สวนแล้ว และเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานอย่างหนึ่ง การไต่สวนของคณะอนุกรรมการไต่สวนจึงชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แล้ว แต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเห็นว่า ถ้อยคำพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีน้ำหนักน้อยกว่าคำเบิกความพยานที่เบิกความต่อศาล เพราะคำเบิกความดังกล่าวขัดแย้งแตกต่างจากคำให้การที่พยาน (นายเจริญ บุญชัย) เคยให้การไว้ต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ป. พนักงานสอบสวนและคณะอนุกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบกับเมื่อพยานมาเบิกความในการไต่สวนของศาลยืนยันว่า นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี ไม่ใช่ชายที่มาพบและเรียกร้อยเงิน โดยมีการบันทึกวีดิทัศน์คำเบิกความของพยาน (นายเจริญ บุญชัย) และพยานยังอธิบายว่าพนักงานสอบสวนพิมพ์ข้อความเอาเองว่า นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี คือชายที่มาพบและเรียกร้อยเงินจากพยาน คำให้การที่พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ไม่ถูกต้อง มีผลให้คำให้การของพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีน้ำหนักน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับคำเบิกความของพยาน (นายเจริญ บุญชัย) ในชั้นไต่สวนของศาล ประกอบกับคำให้การของ นายฉัตรชัย เลื่อนเชย พยานฝ่ายโจทก์ก็ได้ยืนยันว่าชายที่มาพบและพูดเรียกร้อยเงินจาก นายเจริญ บุญชัย คือ นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี และพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์ก็ได้มีข้อเท็จจริงเชื่อมโยงชี้ชัดถึงการกระทำความผิดของ นายณรงค์ศักดิ์ เฮงไชยศรี

จากคำพิพากษาดังกล่าวมีข้อสังเกตว่าคดีนี้ได้มีการสอบสวนพยานโดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ป. และพนักงานสอบสวน เนื่องจากเป็นช่วงรอยต่อก่อนการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ป. ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนมาเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. ยังคงยึดแนวทางการปฏิบัติเดิม จึงนำคำให้การพยานในสำนวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ป. และพนักงานสอบสวน มาเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยมิได้มีการไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติม มีผลให้คำให้การพยานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีความน่าเชื่อถือ ดังนั้น นับแต่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ปัญหาเรื่องคณะอนุกรรมการไต่สวนมิได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากพยานบุคคลว่าได้ให้การต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ป. และพนักงานสอบสวนตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ป. และ

พนักงานสอบสวนได้บันทึกคำให้การพยานตรงตามที่พยานให้การหรือไม่ ย่อมจะไม่เกิดประเด็นปัญหาในคดีต่อ ๆ ไปอีก แต่อย่างไรก็ตามคำพิพากษาดังกล่าวมีประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาวิเคราะห์ว่าการให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือแก่คำให้การพยานบุคคลในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรจะมีวิธีการอย่างไร

การไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการป.ป.ช. มิได้กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสโต้แย้งคำให้การพยานฝ่ายโจทก์ในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงในคดี และผู้ถูกกล่าวหาสามารถตรวจสอบความถูกต้องของคำให้การพยานฝ่ายโจทก์ โดยการโต้แย้งคำให้การพยานฝ่ายโจทก์ เป็นการให้สิทธิการต่อสู้คดีแก่ผู้ถูกกล่าวหาตั้งแต่ชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อคณะกรรมการไต่สวน หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะได้ไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งส่วนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหารวบรวมไว้ในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริง ประกอบการพิจารณาว่าข้อกล่าวหาอันมีมูลความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ เพื่อให้คำให้การพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือเพียงพอที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะยึดเป็นหลักในการพิจารณาคดี โดยไม่ต้องไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากพยานซ้ำอีก เพราะเมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้ใช้สิทธิโต้แย้งคำให้การพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วในชั้นพิจารณาคดีของศาล ผู้ถูกกล่าวหาอย่าอย่ามาอ้างคัดค้านหรือโต้แย้งได้ว่า คำให้การพยานฝ่ายโจทก์ไม่น่าเชื่อถือ เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้องและเที่ยงธรรม

ข้อวิตกกังวลหรือข้อห่วงใยต่อพยานบุคคลผู้ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากมีการให้ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือบุคคลอื่นที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน เผชิญหน้ากับพยานในการโต้แย้งพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจมีผลต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายของพยานทั้งก่อน ขณะและหลังมาเป็นพยานให้ปากคำต่อคณะกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพราะผู้ถูกกล่าวหา มักจะเป็นผู้มีอำนาจให้คุณให้โทษแก่พยานได้ แต่อย่างไรก็ตามสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาในการโต้แย้งคำให้การพยานและตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นข้อที่ควรตระหนักถึง โดยวิธีการให้ผู้ถูกกล่าวหา

ได้แจ้งพยานฝ่ายโจทก์อาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาถามผ่านคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาได้แจ้งพยานได้โดยตรง

กรณีที่คณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเหตุอันควรเชื่อหรือเมื่อปรากฏแน่ชัดว่าพยานอาจจะไม่ได้รับความปลอดภัย คณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายเพื่อขอให้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานโดยต้องได้รับความยินยอมจากพยานด้วย¹⁴ มาตรการพิเศษที่สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาสั่งการให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ดังนี้¹⁵

- (1) ย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม
- (2) จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยานหรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี
- (3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย
- (4) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรมหรือดำเนินการใด เพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม
- (5) ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ
- (6) ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น
- (7) ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

การดำเนินการใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามคำขอดังกล่าว โดยถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นความลับและห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผยข้อมูลนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ผู้ใดเปิดเผยความลับที่เกี่ยวกับสถานที่อยู่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ภาพหรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยาน สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน

¹⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 9 วรรคแรก.

¹⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 10.

ซึ่งได้มีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยตามมาตราการพิเศษในการคุ้มครองพยาน โดย ประการที่น่าจะเป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความปลอดภัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁶

กรณีที่สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน ซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย และพยานได้ร้องขอให้นำมาตราการพิเศษในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวได้ เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ให้ความยินยอม¹⁷ และหากผู้ใดกระทำความผิดอาญาต่อพยาน เพราะพยาน สามี ภรรยา ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของพยานจะมาหรือได้มาเป็นพยานต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กิ่งหนึ่ง

มาตราการพิเศษในการคุ้มครองพยานช่วยให้พยานที่ให้ถ้อยคำในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความมั่นใจในการให้การด้วยความเป็นจริง และเพื่อการคุ้มครองสิทธิการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา จึงควรให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการโต้แย้งพยานฝ่ายโจทก์ เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อเท็จจริงที่พยานฝ่ายโจทก์ได้ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. อันจะมีผลให้ถ้อยคำพยานฝ่ายโจทก์ในสำนวนหรือรายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความน่าเชื่อถือและมีมาตรฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถรับฟังคำให้การของพยานในสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะอนุกรรมการไต่สวนได้โดยไม่ต้องไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากพยานซ้ำอีก ซึ่งจะช่วยให้การพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้องและเที่ยงธรรม

2) กรณีพยานบุคคลกลับคำให้การในชั้นพิจารณาคดีของศาล

การสอบปากคำพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความสำคัญต่อการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพราะหากคำให้การของพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงมีความถูกต้องตรงตามความจริงย่อมเป็นประโยชน์ในการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่ต้องไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากพยานซ้ำอีกครั้ง อันจะมีผลให้การ

¹⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 21.

¹⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 11.

พิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความรวดเร็ว ยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อเป็นการปรามมิให้พยานให้การอันเป็นเท็จในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของ คณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนเริ่มสอบปากคำพยานอนุกรรมการไต่สวน หรือกรรมการ ป.ป.ช. ต้องแจ้งให้พยานทราบว่าอนุกรรมการไต่สวนหรือกรรมการ ป.ป.ช. มีฐานะ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา การให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่ออนุกรรมการไต่สวน หรือกรรมการ ป.ป.ช. เป็นความผิดตามกฎหมาย ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การไต่สวน ข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ข้อเท็จจริงหรือ พยานหลักฐานจากคำให้การของพยานถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด และในการสอบปากคำ พยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริง เมื่ออนุกรรมการไต่สวนหรือกรรมการ ป.ป.ช. บันทึกลถ้อยคำพยาน อันเป็นสาระสำคัญแล้ว อนุกรรมการไต่สวนหรือกรรมการ ป.ป.ช. ต้องอ่านบันทึกถ้อยคำพยานให้ พยานฟังหรือให้พยานอ่านบันทึกถ้อยคำพยานเองก็ได้ แล้วให้พยานและผู้บันทึกถ้อยคำลงลายมือ ชื่อไว้เป็นหลักฐาน และอนุกรรมการไต่สวนหรือกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งร่วมในการสอบปากคำพยาน ลงลายมือชื่อรับรองไว้ในบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันว่าได้มีการบันทึกถ้อยคำ พยานตรงตามที่พยานได้ให้ถ้อยคำต่ออนุกรรมการไต่สวนหรือกรรมการ ป.ป.ช. และหากมีการ กำหนดให้ใช้เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องบันทึกภาพและเสียง โดยอนุกรรมการไต่สวนหรือ กรรมการ ป.ป.ช. จดบันทึกคำให้การพยานรวมไว้ในสำนวนด้วย อันจะมีผลให้อนุกรรมการไต่สวน หรือกรรมการ ป.ป.ช. ต้องจดบันทึกคำให้การพยานตรงตามคำให้การของพยาน เพราะ มีการบันทึกเสียง และบันทึกภาพและเสียงไว้เป็นหลักฐาน อันจะช่วยแก้ปัญหากรณีอนุกรรมการ ไต่สวนหรือกรรมการ ป.ป.ช. จดบันทึกคำให้การไม่ตรงกับที่พยานให้การ ซึ่งจะทำให้คำให้การ พยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองอาจตรวจสอบความถูกต้องของคำให้การพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงว่า ตรงตามที่อนุกรรมการไต่สวนหรือกรรมการ ป.ป.ช. ได้บันทึกไว้หรือไม่ โดยตรวจสอบจากแถบ บันทึกเสียงและวีดิทัศน์ที่อนุกรรมการไต่สวนหรือกรรมการ ป.ป.ช. ได้บันทึกไว้ในการสอบปากคำ พยาน อันจะมีผลให้การพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และเที่ยงธรรม เพราะไม่ต้องเรียกพยานมาไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมอีก และแถบบันทึกเสียงและวีดิทัศน์การ สอบปากคำพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีประโยชน์ในการที่ศาลจะได้เห็นอากัปกิริยาของพยานในขณะที่ให้ปากคำต่อคณะอนุกรรมการ ไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่ามีข้อพิรุธอื่นใดหรือไม่

หากพยานเบิกความในชั้นพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นแตกต่างจากคำให้การที่พยานเคยให้การไว้ต่อคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรที่จะนำหลักฐานแถบบันทึกเสียงและวีดิทัศน์ที่บันทึกคำให้การพยานในชั้นไต่สวนข้อเท็จจริงมายืนยันต่อพยานและหากพยานยังคงกลับคำให้การในชั้นพิจารณาคดีของศาล พยานอาจมีความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่คณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 หรืออาจมีความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177 วรรคสอง แล้วแต่กรณี ซึ่งจะทำให้พยานไม่กล้าให้การอันเป็นเท็จต่อคณะอนุกรรมการไต่สวนหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. และไม่กล้ากลับคำให้การในชั้นพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ 2/2546 (คดี นายรักเกียรติ สุขธนะ) มีประเด็นที่น่าสนใจในการวิเคราะห์ดังนี้

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดีได้หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 310 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 5 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องยึดสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดี โดยมีความหมายเพียงว่าขอบเขตหรือกรอบของการพิจารณาคดีของศาลให้ยึดแนวทางที่ปรากฏในสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งข้อกล่าวหา ข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้จากการไต่สวน ตลอดจนสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 301 (2) และมาตรา 308 วรรคหนึ่ง มิใช่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยึดสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักว่าข้อเท็จจริงต่าง ๆ เป็นดังที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. สรุปและจำเลยได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ดังจะเห็นได้จากความตอนท้ายของมาตรา 310 วรรคหนึ่งแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่บัญญัติว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควรและความในวรรคสองของมาตราเดียวกันที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 265 มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย

โดยอนุโลม ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 332 (2) บัญญัติว่าวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งต้องเป็นระบบไต่สวนข้อเท็จจริง โดยยึดสำนวนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสรุปไว้เป็นหลักและต้องยึดถือหลักในเรื่องการฟังความทุกฝ่าย และสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 25 วรรคสอง บังคับให้โจทก์ส่งสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อศาลในวันยื่นฟ้อง เพื่อให้ศาลใช้เป็นหลักในการพิจารณาและรวมไว้ในสำนวน และศาลอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร นอกจากนี้ มาตรา 5 วรรคสองและวรรคสามแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 บัญญัติให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้และยังมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

จากบทบัญญัติกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมในเรื่องที่จำเลยถูกกล่าวหาจนหนีออกไปจากที่ปรากฏในสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิใช่ถูกผูกมัดโดยสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น การสรุปสำนวน พร้อมทั้งการทำความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งกระทำการตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายโดยสุจริต จะถูกต้องหรือไม่อย่างไร มีการลำดับวันเวลาของเหตุการณ์ไม่ตรงตามความเป็นจริง ละเว้นพยานเอกสารบางเรื่อง โดยไม่นำมาประกอบการพิจารณาและอ้างส่งศาลให้ครบถ้วนหรือไม่ ไม่ทำให้สำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เสียไปและเป็นเหตุให้ศาลไม่อาจยึดสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดีได้ โดยจำเลยมีสิทธิที่จะโต้แย้งพยานหลักฐานในสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าไม่ถูกต้องอย่างไร และมีสิทธินำพยานหลักฐานต่าง ๆ มาให้ศาลไต่สวนเพื่อหักล้างพยานหลักฐานในสำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามข้อต่อสู้ของจำเลยได้

การพิจารณาคดีในรูปแบบการไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติม กระทำเฉพาะเมื่อองค์คณะผู้พิพากษาเห็นสมควรเท่านั้น เพราะโดยทั่วไปศาลสามารถพิพากษาคดีโดยอาศัย

สำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ เช่นเดียวกับการดำเนินคดีอาญากับนักการเมืองระดับสูงโดยศาลพิเศษในประเทศฝรั่งเศสมีการแบ่งผู้พิพากษาเป็น 2 องค์คณะ คือ องค์คณะไต่สวนข้อเท็จจริง (Commission d' instruction) มีหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วปรับบทกฎหมายซึ่งมูลความผิด โดยต้องวินิจฉัยว่าคดีมีมูลหรือไม่มีมูลความผิด โดยการไต่สวนข้อเท็จจริงต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาของประเทศฝรั่งเศสอย่างเคร่งครัดและต้องเคารพสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย เมื่อองค์คณะไต่สวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วไม่ได้ความจริงตามที่กล่าวหา ก็ต้องยกฟ้องในข้อหาที่ไม่มีมูลความผิด แต่หากไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วได้ความจริงตามที่กล่าวหาและวินิจฉัยว่าคดีมีมูลความผิด องค์คณะไต่สวนข้อเท็จจริงต้องสรุปข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย แล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและส่งบันทึกดังกล่าว พร้อมทั้งสำนวนให้องค์คณะตัดสิน (Jugement) ของศาลอาญาชั้นสูงหรือศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐแล้วแต่กรณี โดยองค์คณะตัดสินจะฟังคำแถลงการณ์ของคู่ความแล้วตัดสินคดีได้ทันทีหรือจะไต่สวนพยานหลักฐานเพิ่มเติมก่อนตัดสินก็ได้

ตามโครงสร้างของวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีการแบ่งองค์คณะในการไต่สวนข้อเท็จจริงและชี้ขาดตัดสินคดี โดยกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่เสมือนองค์คณะไต่สวนข้อเท็จจริง (ศาลไต่สวน) ของประเทศฝรั่งเศส และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทำหน้าที่เป็นองค์คณะตัดสินคดี โดยในการใช้อำนาจตุลาการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดวิธีพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้เป็นแบบวิธีพิจารณาคดีของศาล ดังเช่นในการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. มาตรา 297 วรรคสามบัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา 257 และมาตรา 258 ว่าด้วยการสรรหา และการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับโดยอนุโลม ส่วนกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดแนวทางไว้ในมาตรา 331 (6) ว่าต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ “กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและทำสำนวนในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถูกกล่าวหา โดยให้คำนึงถึงฐานะของตำแหน่ง ซึ่งมีอำนาจให้คุณให้โทษในระดับสูงและการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร” การกำหนดวิธีพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเช่นนี้ เพื่อต้องการให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยอมรับกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดุจเสมือนเป็นกระบวนการไต่สวนของศาลเอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดแนวทางในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา 332 (2) ตอนท้ายว่า "...ต้องยึดหลักในเรื่องการฟังความทุกฝ่ายและสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา" แต่อย่างไรก็ตาม มิได้แปลความว่าองค์คณะผู้พิพากษาอาจจัดให้มีการสืบพยานที่โจทก์และจำเลยอ้างทุกปาก รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทนายความถามพยานได้เต็มที่โดยไม่ต้องมีการกำหนดแนวทางในการไต่สวนและไม่ต้องมีการวางข้อกำหนดเกี่ยวกับการถามพยานเพิ่มเติมของโจทก์จำเลยแต่ประการใด เพราะการแปลความเช่นนี้มีผลทำให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปโดยความล่าช้าไม่สมเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่กำหนดให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องยึดสำนวนหรือรายงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดี เพื่อให้การพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว โดยศาลจะไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมในกรณีที่โจทก์จำเลยมีการโต้แย้งพยานหลักฐานในวันตรวจพยานหลักฐานหรือเมื่อศาลเห็นสมควรเอง องค์คณะผู้พิพากษาจะดำเนินการไต่สวนพยานหลักฐานเพิ่มเติมต่อไป แต่หากคู่กรณีมิได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใด องค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งให้รับฟังพยานหลักฐานนั้น โดยไม่ต้องไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ได้ โดยยึดสำนวนหรือรายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นขอบเขตหรือกรอบของการพิจารณาคดีของศาล ดังนั้น หากกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูกกล่าวหา โดยมีมาตรฐานในระดับที่ใกล้เคียงกับการไต่สวนข้อเท็จจริงของศาลในประเทศฝรั่งเศส ย่อมจะมีผลให้สำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความน่าเชื่อถือในการที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะยึดเป็นหลักในการพิจารณาคดีได้ และหากสำนวนหรือรายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมาตรฐานความน่าเชื่อถือในการไต่สวนข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว ศาลย่อมพิจารณาพิพากษาคดีได้ โดยอาศัยสำนวนหรือรายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณาคดี อันจะมีผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และเที่ยงธรรม สมเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540